

EL CATALÀ A L'ESCOLA DEL PAÍS VALENCIÀ: DADES I REFLEXIONS

Tudi TORRÓ I FERRER

PARAULES CLAU: País Valencià, ensenyament secundari, ensenyament primari, marc jurídic, xarxa educativa.

Els aniversaris sempre ens donen peu a revisar, recapitular, mirar endarrere, avaluar, analitzar el present i encarar el futur. L'any 2005 és un any d'aniversaris: es compleixen vint-i-cinc anys des que els primers centres públics començaren l'ensenyament en valencià, ja hem superat els vint anys de la publicació de la Llei d'ús i ensenyament del valencià, fa trenta anys que es va organitzar la Primera Escola d'Estiu al País Valencià i fa vint anys que comencaren els primers programes d'immersió lingüística a Elx.

S'han superat els mítics vint anys en moltes iniciatives que començaren en la dècada dels vuitanta, amb empenta, il·lusió i sobretot amb una gran dosi d'idealisme i convenciment d'un futur més digne per al poble valencià.

D'aleshores ençà s'ha treballat molt, s'ha lluitat per dignificar la llengua catalana al nostre país i ara, quan mirem cap arrere, ens preguntem si tants esforços pagaven i paguen la pena pels fruits aconseguits.

Parafrasejant J. Francesc Mira a l'acte de cloenda de les Novenes Jornades «Projecte Nacional, Identitat i Convivència: el País Valencià», celebrades a Elx l'any 1995:

El 1995, la percepció de ser valencians, o de viure en un espai comú valencià, és molt més viva, i molt més extensament conscient, present i valuosa del que era el 1980, el 1960, el 1930 o el 1900... Ara, vint anys després, el món real dels valencians està fet: d'una televisió valenciana i el

mapa de la meteorologia, la llengua a l'escola dels fills, la figura del president de la Generalitat i el Servei Valencià de Salut.

Ja han passat deu anys d'aquelles afirmacions, mirant-ho així, no estava gens malament; partint d'on partíem fins i tot aquelles reflexions i constatacions semblaven esperançadores, s'anava pel bon camí i s'assolien fites que mai hagueren pensat els nostres avis.

Això no obstant, què ha fet o ha impedit l'Administració educativa valenciana en aquestos vint anys pel que fa a l'ensenyament en valencià?

Per això, res millor que conèixer d'on venim per saber on anem:

— El 1982 les Corts espanyoles aprovaren l'Estatut d'autonomia de la Comunitat Valenciana —amb aquest nom ja es començava a fer les primeres concessions.

No sé com es pot justificar i argumentar, cada vegada per més gent pròxima a nosaltres, que «el nom no fa la cosa».

Uns mesos després es constituïa el primer Govern autonòmic socialista, immediatament es van aturar tots els despropòsits que es feren pel que fa a l'ensenyament de la llengua durant el període anterior i es redreçà la política educativo-lingüística en la línia encetada pel conseller Josep Lluís Barceló, però ara amb afany generalitzador.

— A finals del 1983, les Corts Valencianes aprovaren en solemne sessió celebrada a la Diputació d'Alacant —amb l'abstenció de la dreta representada per Alianza Popular i Unió Valenciana— la Llei d'ús i ensenyament del valencià.

Segona concessió, el nom amb subterfugis, sense deixar ben clar, primer a l'Estatut d'autonomia, després a la Llei d'ús i ensenyament del valencià, que *valencià* és la manera de denominar la llengua catalana al País Valencià, com van fer a les Illes Balears —les coses no són casuals.

La denominada *Llei d'Alacant* s'aprovava en Alacant, en una mena de gest simbòlic perquè la ciutat i les comarques properes assumiren molt millor el procés de recuperació de la dignitat de la nostra llengua. Tanmateix, el gest no va tenir l'efecte desitjat, com s'han encarregat de demostrar el temps i els polítics representants en les respectives comarques i ciutats del sud del país.

Siga com siga, la cosa certa és que l'ambigua i possibilista LUEV va servir per desenvolupar la política lingüística adreçada al sistema educatiu valencià, que, d'altra banda, ja s'havia encetat a començament del curs 1983-1984.

L'articulat de la Llei establia un període de tres anys per generalitzar el dret i el deure a l'ensenyament del valencià en tot l'ensenyament no universitari. Per dur a terme aquest objectiu la Generalitat Valenciana, a través de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, desplega, a partir de l'any 1984, les següents mesures i accions polítiques:

1. Desenvolupament d'un *corpus* legal que concretés la LUEV.

Som la comunitat autònoma amb llengua pròpia que més legislació ha publicat per garantir el coneixement de la llengua i que menys l'ha aplicada.

2. Creació del Gabinet d'Ús i Ensenyament del Valencià, amb un equip tècnic de coordinadors per a l'ensenyament del valencià, de caràcter comarcal, que arribà a comptar amb quasi quaranta ensenyants dels diversos nivells educatius especialistes en llengua.

3. Implicació de la Inspecció Educativa, mitjançant la creació de la figura de l'inspector ponent per a l'ensenyament del valencià a cada servei territorial d'educació.

Aquesta ponència va recaure, en totes les direccions territorials d'educació, en l'inspector en cap, el qual havia de supervisar l'acció dels coordinadors comarcals adés esmentats i, a més a més, implicar els seus propis col·legues, cosa bastant complicada si tenim en compte que en aquest cos funcional s'havien manifestat, i s'hi manifestaven encara, notables actituds passives, si no absolutament hostils, envers l'ensenyament del valencià.

4. Contractació de professorat «extraplantilla» d'ensenyament mitjà, especialista en valencià, per garantir l'ensenyament de la llengua en tots els centres públics d'aquest nivell educatiu i de quasi cinc-cents professors d'EGB especialistes de valencià i destinats als centres públics amb la finalitat d'atendre l'ensenyament de la llengua.

5. Posada en funcionament d'un ambiciós Pla de Formació, juntament amb les universitats valencianes, adreçat als ensenyants, que suposava una certa continuïtat dels cursos de lingüística valenciana i la seua didàctica, encara que quantitativament molt més significatiu.

6. Incorporació del català als plans d'estudis de les escoles de magisteri.

S'instà les universitats valencianes que en els seus plans d'estudis de magisteri incorporaren el valencià i la seua didàctica, de manera que els futurs mestres comptaren amb una competència i formació suficient per a l'ensenyament del valencià i, si s'esqueia, en valencià.

7. Ajuda a les editorials valencianes.

Desplegament d'un seguit d'accions encaminades a fer que les editorials valencianes, i en general totes les de caràcter educatiu que incidien al país, elaboraren materials didàctics en valencià.

Aquest conjunt de mesures propicià en els tres primers anys de LUEV (1983-1986):

— L'increment considerable i, en alguns casos, quasi espectacular de l'ensenyament de l'àrea de valencià als centres públics dels «municipis de predomini lingüístic valencià». Pensem que el curs 1985-1986 l'ensenyament del valencià a l'ensenyament secundari ja es trobava generalitzat i en l'ensenyament bàsic s'arribava al 77 % dels escolars.

— Un altre esdeveniment relacionat amb la presència de la llengua pròpia en l'ensenyament, durant la dècada dels vuitanta, fou la incorporació d'una àrea impartida en valencià de manera progressiva des de tercer d'EGB a partir del curs 1986-1987. El programa bilingüe conegut com d'incorporació progressiva.

Es tractava de fer que tots els escolars dels «municipis de predomini lingüístic valencià» adquiriren coneixements acadèmics vehiculats en la llengua autòctona (normalment en les àrees de socials i/o naturals). El procés d'implantació fou planificat adequadament per l'equip tècnic del Servei d'Ensenyaments en Valencià (SEDEV), es féu arribar suficient informació i orientacions a directius escolars i mestres, i s'assessorà didàcticament en tot allò que es considerà imprescindible.

En encetar-se el procés, però, des d'un poderós mitjà de comunicació escrit de la ciutat de València i des de certs sectors de la judicatura, aliats amb la dreta antivalenciana, es va aconseguir frenar-lo i frustrar-lo en sentir-se la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència excessivament pressionada per una minoria social ben poc democràtica i hostil. En aquest cas pogué més la reacció que no la raó. Tot i això, a l'inici dels noranta, el Programa d'Incorporació Progressiva entraria en un procés de normalitat que li ha permès fer camí. No tot, evidentment, el que hauria estat desitjable.

L'any 1997, la Conselleria d'Educació publicà una resolució amb les normes d'organització i funcionament per a tots els centres sostinguts amb fons públics, encara vigent actualment, en què deixava clara l'obligatorietat d'impartir el Programa d'Incorporació Progressiva en tots els centres de les zones valencianoparlants i la necessària autorització del disseny particular del programa (DPP) elaborat per cada direcció territorial d'educació.

No obstant això, s'ha de remarcar que en tota la legislació i normativa que ha anat desenvolupant l'aplicació de la LUEV s'observa un buit evident, que ens duu clarament a una situació, al meu parer, totalment injusta i discriminatòria: la que s'esdevé als «territoris de predomini lingüístic castellà», els grans oblidats de la normalització lingüística valenciana.

Per raons històriques, el País Valencià està dividit, des del punt de vista lingüístic, en dues zones que la Llei d'ús i ensenyament del valencià, per manament de l'article 7è, punt 6, de l'Estatut d'autonomia de la Comunitat Valenciana, anomena «territori de predomini lingüístic valencià» i «territori de predomini lingüístic castellà». Aquesta situació de partida fa que tota la normativa reguladora, en matèria d'ensenyament de les dues llengües, estiga afectada per aquestes denominacions. Així, les institucions polítiques, a l'hora de regular la «normalització lingüística» de tot el país, queden condicionades per la «voluntarietat» de les famílies en aquest aprenentatge.

Aquesta voluntarietat, entesa com un signe de «tolerància i de no-imposició», no és res més que un clar símptoma de la feblesa que les institucions tenen per promoure un patrimoni lingüístic que és de tots els valencians i valencianes, i no tan sols de les zones declarades històricament valencianoparlants.

Aquesta situació no ha canviat en més de vint anys d'aplicació de la LUEV, es continua demanant l'exempció de l'assignatura de valencià en la zona castellanoparlant, encara que els percentatges han disminuït considerablement.

Els percentatges actuals en secundària, batxillerat i formació professional, per províncies —Alacant, Castelló i València—, segons les dades facilitades pel SEDEV, són els següents:

TAULA 1
Exempcions a secundària i FP

ESO

<i>Alacant</i>	<i>Total d'alumnes</i>	<i>Exempcions atorgades</i>	<i>Percentatge</i>
1998-1999	16.229	10.784	66,45
1999-2000	23.443	9.804	41,82
2000-2001	23.398	9.224	39,42
2001-2002	24.072	8.428	35,01
2002-2003	25.503	7.662	30,04
2003-2004	26.353	7.356	27,91
2004-2005	27.704	6.711	24,22

FONT: Servei d'Ensenyaments en València.

Batxillerat

<i>València</i>	<i>Total d'alumnes</i>	<i>Exempcions atorgades</i>	<i>Percentatge</i>
1998-1999	5.918	2.052	34,67
1999-2000	7.684	1.611	20,97
2000-2001	5.781	1.430	24,74
2001-2002	6.277	1.155	18,40
2002-2003	4.995	1.162	23,26
2003-2004	5.657	1.128	19,94
2004-2005	5.676	1.050	18,50

FONT: Servei d'Ensenyaments en València.

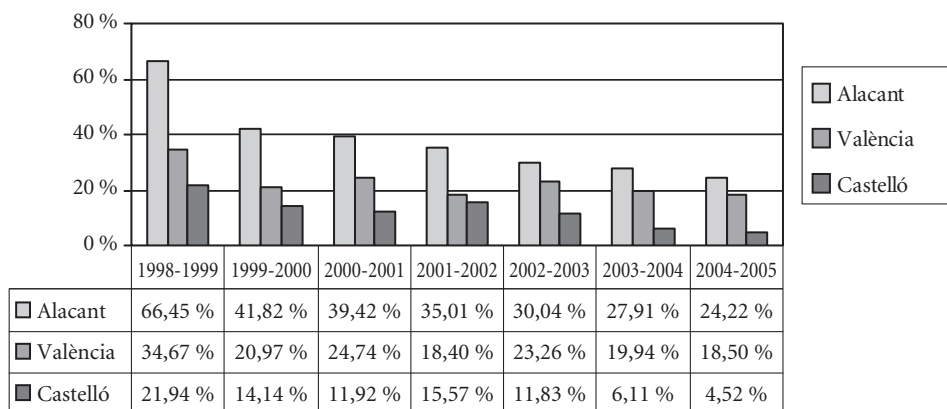
FP

<i>Castelló</i>	<i>Total d'alumnes</i>	<i>Exempcions atorgades</i>	<i>Percentatge</i>
1998-1999	761	167	21,94
1999-2000	948	134	14,14
2000-2001	973	116	11,92
2001-2002	745	116	15,57
2002-2003	727	86	11,83
2003-2004	720	44	6,11
2004-2005	442	20	4,52

FONT: Servei d'Ensenyaments en València.

GRÀFIC 1

Percentatge d'exempcions de valencià en secundària, batxillerat i FP

En educació infantil i primària, tan sols disposem de dades globals que caldria sistematitzar amb el total d'alumnat matriculat per calcular els percentatges.

D'altra banda, com es pot comprovar, en secundària, les exempcions a la zona castellanoparlant d'Alacant (el Baix Segura, l'Alt Vinalopó i el Mitjà Vinalopó) han disminuït considerablement de 2000 a 2005, amb una davallada del 66,45 % del curs 1998-1999 al 24,22 % del 2004-2005.

Així i tot, una vegada analitzades totes les dades disponibles, hem de manifestar que la zona més normalitzada, també en aquest punt, és la de Castelló, amb el 4,52 % d'exempcions.

Tanmateix, aquest caràcter discrecional de la Llei —la de les zones considerades històricament castellanoparlants— és la tònica que ha marcat qualsevol ordenament en matèria idiomàtica i imposa, d'aquesta manera, les bases d'una «discriminació lingüística» que s'ha perpetuat fins a hores d'ara.

Així, hem de lamentar que durant molts anys, una bona part de l'alumnat d'aquestes zones històricament castellanoparlants ha passat tota l'escolaritat obligatòria sense conèixer ni aprendre una de les dues llengües oficials al País Valencià. Aquesta situació no ha fet res més que perpetuar la divisió entre valencians bilingües (valencià i castellà) i valencians monolingües (en castellà). El monolingüisme, en la llengua dominant, té com a efecte constatat la imposició d'aquesta llengua com a llengua d'ús social hegemònica en les relacions que, amb naturalitat, es creen entre els ciutadans d'un país.

Des de les instàncies de govern, amb independència dels partits polítics que governen, no s'ha volgut anar més enllà, atès que, en determinats aspectes, la Llei ja era el suficientment generosa per intentar-ho:

Com diu l'article 18è, apartat 1, de la Llei d'ús i ensenyament del valencià:

La incorporació del valencià a l'ensenyament és obligatòria en tots els nivells educatius. Als territoris castellanoparlants que es relacionen al Títol Cinquè, la incorporació esmentada s'hi farà de forma progressiva, atenent a la situació sociolingüística particular, de la manera que reglamentàriament siga determinada.

Si s'interpreta adequadament aquest article, la Llei pensava d'anar aplicant de manera progressiva el valencià, ja que, també, a la zona castellanoparlant el valencià és obligatori en tots els nivells educatius. Més de vint anys després de la seua publicació, aquest article hauria d'haver estat superat.

Ara bé, quines són les dades de centres i alumnat que fan l'ensenyament en català al País Valencià?

Si considerem l'abast del treball realitzat a favor de l'ensenyament en valencià, les dades són prou significatives per veure, amb les perspectives que es tenien, que poc que hem avançat en els darrers vint anys.

Segons les dades facilitades per la Conselleria de Cultura, Educació i Esport, el total de centres públics i alumnat al País Valencià dels últims deu anys és el següent:

TAULA 2
Centres públics i alumnat d'infantil, primària i secundària al País Valencià

Curs	Centres públics		Alumnat	
	Primària	Secundària	Primària	Secundària
1995-1996	1.038	259	215.056	92.750
2005-2006	1.118	340	256.179	122.602

FONT: Conselleria de Cultura, Educació i Esport.

Respecte al quadre anterior, els centres i l'alumnat que s'han incorporat a un programa d'ensenyament en valencià o immersió lingüística, durant els últims vint anys, segons les dades facilitades pel SEDEV, són els següents:

TAULA 3
*Centres d'infantil, primària i secundària que fan ensenyament en valencià
a tot el País Valencià*

<i>Curs</i>	<i>Centres públics i privats concertats</i>		<i>Alumnat</i>	
	<i>Primària</i>	<i>Secundària</i>	<i>Primària</i>	<i>Secundària</i>
1984-1985	48	0	5.414	0
1994-1995	511	86	55.981	8.546
1995-1996	559	99	63.790	10.487
1996-1997	603	118	72.400	14.013
1997-1998	622	138	80.615	17.113
1998-1999	634	177	88.151	21.747
1999-2000	644	193	96.171	25.247
2000-2001	650	213	102.250	30.320
2001-2002	655	222	106.528	30.891
2002-2003	671	241	112.164	35.133
2003-2004	691	259	116.009	36.921
2004-2005	704	276	126.857	38.424

FONT: Servei d'Ensenyaments en Valencià.

Si creuem aquestes dades amb el total de centres i alumnes, podem extraure'n els percentatges següents:

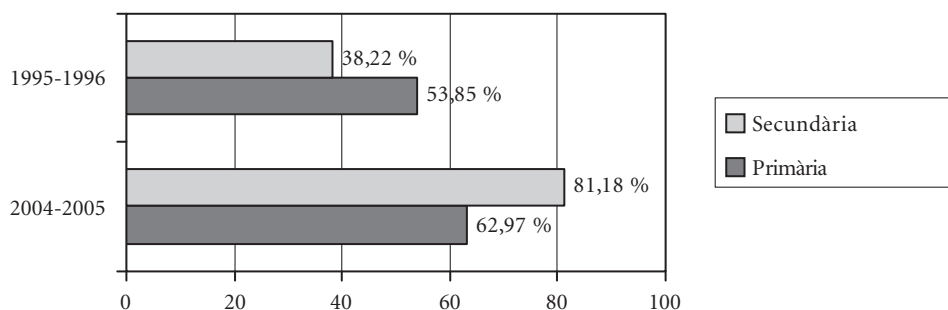
TAULA 4
Centres públics de primària

<i>Curs</i>	<i>Total de centres</i>	<i>Centres en valencià</i>	<i>% en valencià</i>
1995-1996	1.038	559	53,85
2004-2005	1.118	704	62,97

TAULA 5
Centres públics de secundària

<i>Curs</i>	<i>Total de centres</i>	<i>Centres en valencià</i>	<i>% en valencià</i>
1995-1996	259	99	38,22
2004-2005	340	276	81,18

GRÀFIC 2
Percentatge de centres amb alguna línia d'ensenyament en valencià al País Valencià

Aquestes primeres dades ens indiquen que al voltant d'un 63 % de centres públics d'infantil i primària i d'un 81 % de centres públics de secundària tenen alguna línia d'ensenyament en valencià o immersió lingüística el curs 2004-2005.

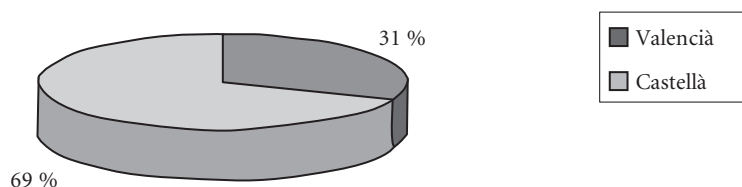
Ara bé, aquestes dades s'han d'explicar en el sentit que:

— Als centres d'educació infantil i primària, l'augment de les línies en deu anys no arriba al 10 % —cosa que significa un augment d'un 1 % per any.

— Els centres de secundària han augmentat les seues línies un 40 % en deu anys; això és degut al fet que l'augment ha partit de les línies que pujaven de primària, més que no pas de les línies de nova incorporació. Per això, entenc que la dada realment representativa és la dels centres d'infantil/primària, que són els que forneixen o alimenten la secundària, la qual cosa representa un augment d'un punt per any.

Les dades de l'Institut Valencià d'Estadística ens ofereixen, amb data d'actualització 4 de novembre de 2004, la xifra real d'alumnes matriculats per demarcacions provincials en cadascuna de les llengües oficials:

GRÀFIC 3
Percentatge d'alumnat matriculat en educació infantil al País Valencià Curs 2003-2004

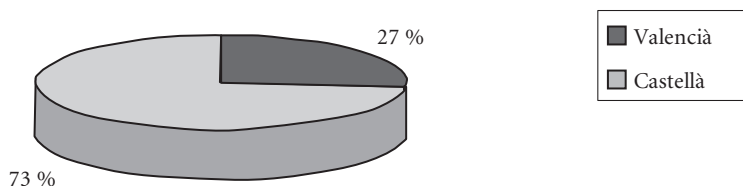

TAULA 6
Alumnat matriculat en educació infantil
Curs 2003-2004

	<i>Alacant</i>	<i>%</i>	<i>Castelló</i>	<i>%</i>	<i>València</i>	<i>%</i>	<i>País Valencià</i>	<i>%</i>
Valencià	8.457	17,35	9.725	62,28	22.538	32,85	40.720	30,63
Castellà	40.286	82,65	5.890	37,72	46.067	67,15	92.243	69,37
Total	48.743		15.615		68.605		132.963	

FONT: Institut Valencià d'Estadística.

GRÀFIC 4
Percentatge d'alumnat matriculat en educació primària al País Valencià
Curs 2003-2004

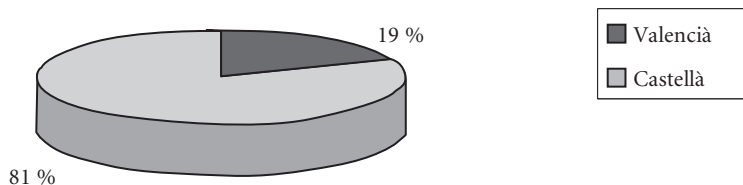

TAULA 7
Alumnat matriculat en educació primària
Curs 2003-2004

	<i>Alacant</i>	<i>%</i>	<i>Castelló</i>	<i>%</i>	<i>València</i>	<i>%</i>	<i>País Valencià</i>	<i>%</i>
Valencià	13.795	14,16	16.955	56,67	39.418	29,28	70.168	26,78
Castellà	83.639	85,84	12.966	43,33	95.195	70,72	191.800	73,22
Total	97.434		29.921		134.613		261.968	

FONT: Institut Valencià d'Estadística.

GRÀFIC 5
Percentatge d'alumnat matriculat en educació secundària al País Valencià
Curs 2003-2004

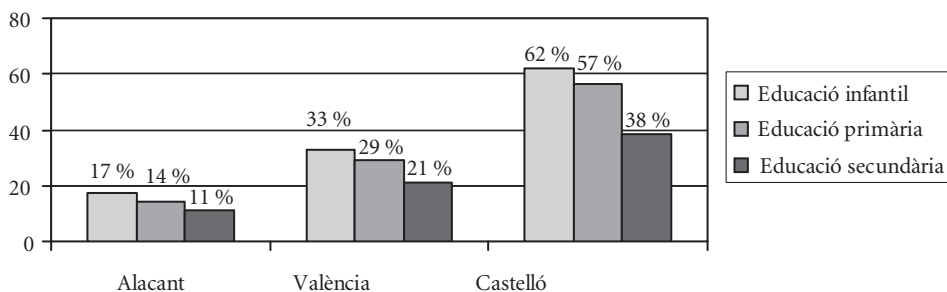

TAULA 8
Alumnat matriculat en educació secundària
Curs 2003-2004

	<i>Alacant</i>	%	<i>Castelló</i>	%	<i>València</i>	%	<i>País Valencià</i>	%
Valencià	8.139	10,92	8.393	38,40	21.066	21,18	37.598	19,20
Castellà	66.397	89,08	13.465	61,60	78.405	78,82	158.267	80,80
Total	74.536		21.858		99.471		195.865	

FONT: Institut Valencià d'Estadística.

GRÀFIC 6
Percentatge d'alumnat matriculat en valencià en els diferents nivells educatius
Curs 2003-2004

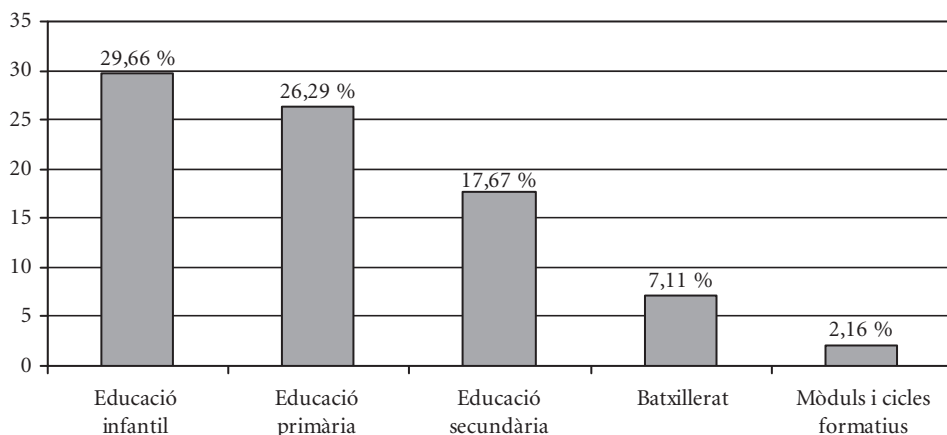

TAULA 9
Alumnat matriculat en ensenyaments no universitaris segons l'idioma
Curs 2002-2003

	<i>Total</i>	<i>Valencià</i>	<i>Castellà</i>	<i>% en valencià</i>
Educació infantil	126.759	37.602	89.157	29,66
Educació primària	261.600	68.771	192.829	26,29
Formació bàsica d'adults	25.107	—	—	—
Educació especial	2.337	—	—	—
Educació secundària	195.568	34.551	161.057	17,67
Batxillerat	59.110	4.201	43.698	7,11
Mòduls i cicles formatius	46.345	1.001	45.344	2,16
Total	716.826	146.126	532.085	20,39

FONT: Institut Valencià d'Estadística.

GRÀFIC 7
*Percentatge d'alumnat matriculat en ensenyament en valencià
 en els diferents nivells educatius
 Curs 2002-2003*

Aquestes dades, força reveladores, ens permeten extraure les següents conclusions:

— L'ensenyament en valencià només arriba al 20 % de l'alumnat de tot el País Valencià.

— Com es pot comprovar, a mesura que anem pujant d'etapa anem baixant en els percentatges: passem del 30 % en educació infantil al 27 % en educació primària, al 19 % en educació secundària i a un irrisori 7 % al batxillerat. Els mòduls i cicles formatius queden en un 2,16 % marginal.

— Aquestes dades ens confirmen que l'augment de l'ensenyament en valencià, segons les dades presentades pel SEDEV en la campanya de matriculació de cada any, són fictícies, atès que hi ha un increment natural de l'alumnat que any rere any passa de curs i s'incrementa, amb les mateixes línies, però molts alumnes es queden pel camí, sobretot quan arriben a l'ensenyament secundari.

— L'adscripció entre centres de primària i secundària sovint no preveu que l'alumnat pugui continuar en el programa bilingüe en què ha iniciat l'escolarització.

— La diversificació de les modalitats de batxillerat i en nombrosos cicles formatius en la formació professional és sistemàticament obviada per la Conselleria a l'hora de planificar la continuïtat de l'ensenyament en valencià.

— Als centres de formació de persones adultes, als centres específics d'educació especial i als d'ensenyançes artístiques, segons l'Institut Valencià d'Estadística, no hi figura que cap alumne reba ensenyament en valencià.

— Per demarcacions provincials:

— Alacant és la província amb el percentatge notablement més baix, no supera en cap cas el 15 % d'ensenyament en valencià: el 17,35 % en educació infantil, el 14,16 % en primària i no arriba al 11 % en secundària.

— Castelló se situaria en un 52 %, és la que té els percentatges més elevats.

— València no arriba al 28 %.

— Les úniques dades d'ensenyament en valencià a l'abast de tothom són les que es publiquen als fullets informatius de la Conselleria de Cultura, Educació i Esport per la campanya de matriculació, les quals presenten greus mancances:

— Relació de centres, no de línies, que ofereixen programes d'ensenyament en valencià o d'immersió lingüística.

— No s'assenyalen les dades percentuals respecte al total de centres ni d'alumnat de tota la xarxa educativa valenciana.

— No ens donen mai les dades per separat, pública i concertada. S'informa del nombre total de centres públics i privats/concertats conjuntament, per tal d'evitar la constatació pública de la doble xarxa educativa que està formant-se al País Valencià: ensenyament públic en valencià i privat/concertat en castellà.

— L'ensenyament en valencià continua augmentant, però és un augment fictici. La desacceleració i el desequilibri entre les diferents comarques i ciutats del País Valencià són notables.

Aquestes dades són les que ens donen peu a entendre els resultats coincidents, sobre l'ús social del valencià, en els pocs treballs que sobre aquest tema s'han fet.

Una mostra de dades sobre l'ús del valencià entre els joves, a partir de quinze anys:

1. L'any 2001 Joan-Carles Martí i Casanova publicava a la revista *El Temps* d'Elx un treball que titulava «Qüestions diverses sobre la transmissió de la llengua catalana al País Valencià i Catalunya: Anàlisi dels censos lingüístics de 1986 a 2001».

En l'article s'explicava que, segons les dades dels censos lingüístics, el 63,7 % dels joves de quinze a dinou anys afirmaven l'any 2001 que sabien parlar català i el 94,1 % afirmava que l'entenia. No obstant això, l'ús social a les grans ciutats era molt baix i la política lingüística, segons l'estudi, es reduïa en la majoria dels casos a la política municipal o de grups cívics resistents.

2. El març del 2005 es publicaven les dades d'una enquesta realitzada a tot l'alumnat de primer curs i amb primera matrícula de la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat d'Alacant, per saber la competència lingüística en valencià.

La conclusió va ser que la competència era baixa, el 75 % estava molt per davall del nivell amb què haurien d'acabar els estudis obligatoris. No obstant això, el que sí que quedava clar era la relació directa entre el tipus d'ensenyament a l'escola i el grau de coneixement de la llengua. El millor domini del valencià es registrava entre els que han estudiat en programes d'ensenyament en valencià o d'immersió lingüística, però sobretot segons la localitat d'origen. La qual cosa indica la importància de la transmissió familiar i de l'ús al carrer per tenir una adequada competència.

3. Aquest dos estudis han estat plenament corroborats per l'*Enquesta sobre la Situació Social del Valencià*, realitzada per l'Acadèmia Valenciana de la Llengua l'any 2004 i donada a conèixer el mes de novembre del 2005.

Les dades són força reveladores. Amb 1.111 entrevistats, majors de quinze anys:

- El 76 % entén el valencià prou bé o perfectament.
- El 53 % manifesta que és capaç de parlar-lo amb total o suficient correcció.
- El 47 % manifesta la capacitat per llegir en valencià.
- El 25 % afirma que el pot escriure bé o perfectament.

Entre els quinze i vint-i-quatre anys manifesten el coneixement més alt de valencià en tots els aspectes.

Els majors de cinquanta-cinc anys són els més capaços de parlar.

Però de tots els indicadors, els més reveladors a l'hora de valorar les dades assenyalades abans són dos:

a) L'escola únicament representa el 19 % de l'aprenentatge oral davant de la família, que representa el 57 %.

b) L'altre indicador és l'evolució que l'ús del valencià ha tingut els darrers vint anys:

— Del 1983 al 1995 es produeix un augment sostingut de la competència en valencià, estretament correlacionada amb la seua inclusió en el sistema educatiu. Així mateix, les enquestes del Servei d'Investigació i Estudis Sociolingüístics (SIES) corresponents als anys 1989, 1992 i 1995 mostren una línia ascendent en l'evolució de l'ús social en diferents àmbits.

— Del 1995 al 2005 canvia la tendència, amb una evolució marcadament negativa en la comprensió i en la capacitat de parla, especialment en els últims anys, i es manté, en canvi, la línia ascendent en competència escrita. No obstant això, és en l'ús social on l'evolució mostra els trets més negatius, també es constata un descens en les opinions favorables sobre l'ús del valencià.

— Les comarques de la regió d'Alacant són les que presenten una evolució més negativa en el coneixement del valencià.

— Les dades coincideixen a assenyalar, a l'igual dels altres dos estudis mencionats, que el coneixement i l'ús del valencià resulta determinant, tant o més que pel lloc de naixement o el temps de residència al País Valencià, per la procedència familiar de la població.

De tot el que acabem de dir podem concloure que:

— No es pot recuperar una llengua si la gent no sap parlar-la —el 58 % de la zona valencianoparlant i únicament el 14 % de la zona castellanoparlant tenen capacitat per parlar valencià—, segons l'enquesta de l'AVL.

— No es pot recuperar si la gent no l'entén —solament el 35 % de la zona castellanoparlant l'entén.

— Gran fracàs del sistema educatiu valencià, ja que no aconsegueix ni fa complir la legislació vigent: l'article 19, apartat 2, diu que «qualsevol que haja estat la

llengua habitual en iniciar els estudis, els alumnes han d'estar capacitats per a utilitzar, oralment i per escrit, el valencià en igualtat amb el castellà».

Això no obstant, i tenint en compte els resultats, podem deduir quin ha estat el nivell de compromís de l'Administració educativa valenciana —especialment durant els darrers deu anys— respecte a fer possible tots els objectius plantejats, una vegada aprovada la Llei d'ús i ensenyament del valencià.

De les set mesures esmentades que van propiciar l'aplicació de la LUEV en els tres anys següents a la seua aprovació, podríem dir, en bon castellà, que encara «están en ello»:

1. El *corpus legal* ha continuat incrementant-se, però ja sabem que, quan es tracta de llengües minoritzades, la legislació no és d'estricta compliment obligat, almenys en aquest país, tal com ens té acostumats l'Administració educativa valenciana.

2. La plantilla dels assessors de valencià no ha augmentat d'acord amb les necessitats que requereix l'aplicació dels programes bilingües. És una plantilla gairebé inexistent per assessorar totes les necessitats, tots els projectes i totes les iniciatives que emanen dels centres educatius. És clar que aquesta situació de precarietat i d'insuficiència de recursos humans professionalitzats s'ha aguditzat els darrers deu anys.

3. Pel que fa a la Inspecció Educativa hem de denunciar que continua sense implicar-se plenament en la normalització lingüística en l'ensenyament. Continuen manifestant-se actituds personals passives si no hostils en el tema que ens ocupa. La paradoxa se'ns fa evident quan, des de fa set anys, una de les tasques anuals i prioritàries de la Inspecció Educativa consisteix en el seguiment dels programes d'educació bilingüe per tal de garantir-ne l'acompliment; especialment en allò que es refereix al Pla de Normalització Lingüística i als programes d'incorporació progressiva, obligatoris per a tots els centres situats en les comarques i municipis històricament valencianoparlants. I els resultats, especialment en secundària, són decebedors.

4. Continua assignant-se als centres professorat sense l'habilitació lingüística ni el coneixement necessaris per impartir matèria en qualsevol de les dues llengües oficials: valencià i castellà. Aquesta circumstància impossibilita, en més ocasions del que seria raonable, l'aplicació del DPP d'educació bilingüe aprovat en cada centre.

5. Continuen impartint-se els cursos de valencià i la seua didàctica, així com els cursos de la Junta Qualificadora. Ara, ens preguntem on deuen parar els milers d'alumnes que hi passen perquè després no acostumen a aparèixer enlloc. És clar que sabem que més de quinze mil professors valencians fan classes a Catalunya i les Balears, segons dades del 2004, per allò de l'exili forçat cap a països germans on sí que reconeixen la seua habilitació lingüística.

6. A les universitats valencianes, especialment a la d'Alacant, el percentatge de docència en valencià és irrisori per no dir inexistent, com passa a la Universitat Miguel Hernández d'Elx.

7. L'excepció positiva rau en la creació i consolidació d'editorials valencianes, que han possibilitat l'elaboració i posterior edició de materials didàctics en valencià. Aquests materials han facilitat la tasca educativa de molts ensenyants i han fet possible la consolidació, tant dels programes d'ensenyament en valencià com dels d'immersió lingüística, en tots els nivells educatius no-universitaris.

A tall de cloenda, haurem de dir que, davant aquest panorama, l'escola valenciana encara té molt camí per recórrer. Els qui estem compromesos amb l'educació i la formació dels nostres xiquets i joves insistim sense repòs, allà on anem, en la importància de l'escola en valencià. Hi insistim perquè sabem que la llengua és una part vital, la més important d'una cultura, a través de la qual conceptualitzem la realitat, manifestem els sentiments. La llengua és molt més que un inventari de signes i de convencions ortogràfiques. Les xiquetes i els xiquets valencians tenen el dret de conèixer el seu patrimoni cultural, històric i lingüístic. L'escola valenciana té l'obligació de transmetre'l i l'Administració educativa valenciana té l'exigència legal de vetllar per aquesta transmissió.

Voldria acabar aquesta comunicació amb una demanda al professorat i dir-los que, més enllà dels preceptes legals, hem d'actuar amb coherència pedagògica i amb uns plantejaments metodològics que defensem perquè estem convençuts de la seua bondat.

Ara bé, el futur del valencià a l'escola passa indefugiblement pel futur del valencià a la societat. Si els avenços, pel que fa a la llengua, en el sistema educatiu públic del nostre país han estat menys significatius en vint anys del que podríem haver esperat, hem de denunciar que en els àmbits d'ús polític, administratiu, però, sobretot, d'ús social han estat força minsos si no clarament regressius. I, és clar, una llengua no pot sobreviure i desenvolupar-se en el món actual si només es caracteritza per ser «asimètricament oficial» i «parcialment escolar».

L'escola no pot ser l'única fortalesa en què fem recaure la normalització lingüística del País Valencià. Cal anar més lluny i, en aquest camí que ens mena a l'ús ple en tots els àmbits, cal definir una política lingüística d'ampli abast. És imprescindible que l'Administració valenciana es prenga ben seriosament la legislació vigent i s'afanye a definir una política de planificació lingüística en la línia que se li exigeix des de l'Escola Valenciana - Federació d'Associacions per la Llengua en el document *100 propostes d'Escola Valenciana a la societat*. Qualsevol altra actitud davant els greus problemes del nostre valencià, el català de tots, seria un indicador clar de la irresponsabilitat històrica dels polítics valencians.